

copus, cui integrum est ea facere, quæ pro sua pietate, ac prudentia potiora iudicat (3); & omnes semel electi à commisso munere sine justa causa removeri nequeunt (4).

(1) Concilium Tridentinum *loc. indic.*

(2) Ne unquam propter redituum inopiam seminaria pereant, sapientissime à Concilio Tridentino *eod. loc.* statutum est, ut ex redditibus Mensæ Episcopalis, & Capituli, omniumque beneficiorum, quæ in diocesi sunt, certa vis pecuniæ detrahatur, quæ Seminario singulis annis solvenda est. Hujus solutionis lex, & modus ab Episcopo constituitur. Quin etiam eadem Tridentina lege cautum est, ut simplicia quoque beneficia ab Episcopo seminario uniantur, sive conjungantur. Quomodo autem hæc unio facienda sit, late explicat Benedictus XIV. *de Synod. diocæs. l. 9. c. 7.*

(3) Consule Giraldum *Expos. Jur. Pont. par. 2. sect. 109. & 110. p. 987. seq.*

(4) Videndus Giraldus *loc. mox. indic.*, à quo etiam cuncta declarantur, in quibus duo illi ex Capitulo, duoque ex Clero electi consulendi sunt.

TITULUS XII.

DE HOSPITALIBUS.

I. Hospitalia apud Christianos antiquissima.	III. Hospitalia Episcopo subjecta.
II. Variæ eorum species.	IV. Loca pia.

§. I.

Magnam sibi semper Ecclesia curam assumpsit fovendorum, ac recreandorum pauperum, qui aliena ope indigerent; & in ipso quidem Christianæ Religionis initio Fideles bonorum pretium Apostolis offerebant, ut illud inter pauperes distribuere (1). Sed data Ecclesiæ pace, publicas etiam ædes Christiani ædificare cœperunt, quibus pauperes exciperentur hospitio, ac necessaria quæque obtinerent (2). Præser-

tim vero Christiani Occidentales ea de re laborarunt octavo, & nono sæculo; qua tempestate omnia fere monachorum, & canonicorum monasteria conjunctas habebant ædes, quæ præsidio erant pauperibus, ægrotis, peregrinis. Alia etiam ejusdem generis diversoria constituta sunt, potissimum ut hospitalis domus fere ubique pateret iis, qui sacras peregrinationes suscipiebant (3).

(1) Act. Apostol. IV. 37.

(2) Sæculo IV. jam plura ædificata fuisse hospitalia certum est. Unum certe hospitale circa annum 330. Constantinopoli erexit Zoticus Senator, uti narrat Baronius *ad an. 330. n. 28. t. 4. p. 231. ed. Luca*, cuius quidem hominis etiam mentio fit in *L. 34. C. de Episc. & Cleric.*, ubi plura hospitalium genera memorantur. Gregorius Nazianzenus *Orat. 3. n. 95. p. 102. opp. t. 1. ed. Colon. 1690.* Julianum Apostatam ridet, quod Infidelibus Christianorum exemplum proponens eos hortetur ad excitanda xenodochia *κατακόμια καὶ δευῶνας*. Ipse Gregorius *Orat. 20. p. 359.* ptocotrophia à S. Basilio extra Urbem Episcopalem magnificentissime extructa memorat. Celebre est etiam xenodochium Romæ à Pammachio, Nosocomium à Fabiola erectum, uti narrat Hieronymus *Ep. 66. ad Pammachium n. 11. & Ep. 77. ad Ocean. n. 6. opp. t. 1. col. 399. & 457. ed. Vallarsii Veronæ.* Denique Theodoretus *Histor. l. 5. c. 19. p. 219. ed. Cantabrig.* narrat, Flacillam Augustam Theodosii M. uxorem in Ecclesiæ xenodochiis abjecta quæque munera exercuisse. Confer etiam S. Joann. Chrysostomum *l. 3. ad Stagy. à demon. vexat. n. 13. p. 223. t. 1. opp., & Homil. 45. in act. Apostol. n. 3. p. 342. t. 9. ed. Paris. 1718.*, S. Augustinum *Tract. 97. in Evangel. S. Joan. n. 4. opp. t. 4. col. 976. ed. Ven. 1760.* Concilium Chalcedonense *act. 3. col. 1275. act. 11. col. 1606. & Can. 8. col. 1686. t. 4. Conc. Labbæi ed. Ven.*, ubi & aliorum hospitalium mentio est.

(3) Consule Thomassinum *Vet. & nov. Eccles. disciplin. par. 1. l. 2. c. 89. & seq.* Confer Muratorium *Antiq. Italic. dissert. 37.*

§. II. Loca hospitibus, ac peregrinis excipiendis destinata proprie hospitalia dicuntur; at eo nomine vulgo vocantur omnia loca, quæ alendis, educandis, sustentandis quibusvis hominibus ope egentibus

bus addicta sunt. Hinc plura sunt hospitalia, quæ propriis nominibus designantur, veluti *xenodochia*, quibus hospites excipiuntur, *Orphanotrophia* orphanis educandis, *Nosocomia* ægrotis curandis, *Ptochotrophia* pauperibus sustentandis, *Gerontocomia* alendis senibus, *Brephotrophia* nutriendis infantibus comparata.

§. III. Omnia hæc loca subijciuntur Episcopo dioceseos, in qua sita sunt, nisi exempta probentur, aut aliud postulent leges, quæ in eorum fundatione constitutæ sunt. Quin etiam exempta poterit Episcopus, ubi opus fuerit, visitare, atque corrigere, exceptis hospitalibus militarium ordinum, aut religiosorum, quibus antiqua institutionis decreta servanda sunt (1), itemque exceptis hospitalibus, quæ sub immediata Regum protectione sunt (2). Verum & horum locorum, quamquam à laicis regantur, Administratores quovis anno reddere Episcopo debent gestæ administrationis rationem, nisi aliter in eorum fundatione cautum sit (3). Quod si lege aliqua, privilegio, aut consuetudine hæc ratio aliis reddenda sint, tamen cum iis etiam Episcopus erit adhibendus.

(1) *Clem. 2. §. Præmissa de Relig. domib.*

(2) Concilium Tridentinum *Sess. 22. c. 8. de Reform.* Vide Giraldum *Exposit. Jur. Pontif. par. 2. sect. 82. t. 2. p. 922.*, ubi explicatur, quæ hospitalia sint, quæ sub immediata Regum protectione esse dicantur, quæque Episcopi visitationi non subsint.

(3) Concil. Tridentinum *Sess. 22. c. 9. de Reform.*

§. IV. Quod de hospitalibus dico, id etiam dictum volo de ceteris piis locis, uti sunt confraternitates, quas vocant, collegia, cetera similia, quæ cuncta Episcopo subsunt, quamquam à laicis administrantur. Ac de Confraternitatibus præsertim decet animadvertere, eas erigendas esse auctoritate Episcopi, qui earundem etiam statuta cognoscere, atque approbare debet (1).

TITULUS XIII.

DE REBUS TEMPORALIBUS ECCLESIAE.

I. Communia bona omni hominum societati necessaria.	modo, sed etiam sub ethnicis Imperatoribus Ecclesia habuit bona immobilia.
II. Semper communia bona Ecclesiae fuerunt.	VI. & VII. Distributio bonorum ecclesiasticorum.
III. Quo jure fuerint?	
IV. & V. Non sub Christianis	

§. I.

Ventum est ad res temporales Ecclesiae, quæ scilicet ecclesiasticis usibus addictæ sunt. Nulla enim Universitas sine bonis communibus stare potest; cum necessario multæ faciendæ sint impensæ, ut ministri stipendium habeant, ut agantur conventus, ut omnia societati necessaria comparentur. Ecclesia hominum societas est, ideoque, ut ceteræ societates, communibus his bonis carere non potest. Hinc ei sua fuerunt ab ipso initio Christianæ Religionis bona, unde aleret Episcopos, Presbyteros, Ministros, curam gereret orphanorum, virginum, viduarum, pauperum, hospitalitatem exerceret, ferret opem fidelibus Religionis causa aut carcere detentis, aut ad metalla damnatis, necessaria quæque compararet pro luminaribus, sacris vasis, libris, agapis, quod ecclesiastici convivii genus erat.

§. II. Ipse Christus, cum hanc societatem instituit, ei communia bona esse voluit, hoc est pecuniam collectam ex fidelium oblationibus (1), habuitque loculos (2), cum quibus Apostolis, discipulis, pauperibus opitularetur. Christi exemplum sequuti sunt Apostoli (3); deinde vero, cum eorum succesores Ec-

clesiæ regimini præferunt, eadem omnino ratio rerum fuit (4).

(1) *Euntes emanus ducentis denariis panes*, scriptum est apud Marcum VI. 37., apud Lucam IX. 13. *seq. emanus, & emanus in omnem hanc turbam escas*, apud Joannem IV, 8, *discipuli ejus abierant in civitatem, ut cibos emerent*. An emi aliquid potuisset, nisi aut Christus, aut cum ejus consensu Apostoli ab offerentibus pecuniam accepissent?

(2) Joannes XII. 6. XIII. 29. Vulgata habet *loculos*; sed in Græco textu à fidelibus oblatum positum dicitur *ἐν τῷ γλασσοκράτῳ* in marsupto: quod *fiscum Reipublicæ Domini* appellat Augustinus *Enarrat. in psalm. 146. n. 17. opp. t. 4. col. 1648. ed. cit.*

(3) Actor. II. 44. IV. 34. V. 1. *seq.* Confer Tertullianum *de Fug. in persecut. C. 12. p. 542. ed. Ven. 1744.* Origenem *Hom. 15. in Matth. c. 15. p. 673. seq. t. 3.*, S. Cyprianum *Testimon. ad Quirin. l. 3. n. 3. p. 46. & de Oper. & elec. nosyn. p. 144. ed. Amstelad. 1700.*

(4) S. Justinus M. *Apol. 1. n. 67. p. 83. ed. Paris. 1742.*, Tertullianus *Apolog. c. 39. p. 31. ed. cit.* Adeundus Doctissimus Mamachius *del Diritto libero della Chiesa di acquistare, è possedere l. 2. c. 2. §. 2. p. 251. seq.*, à quo hæc omnia copiose, diligenterque explicantur. Confer præterea Anselmum Design. in opere, cui titulus *Se le ricchezze del Clero nocevoli sieno alla Repubblica.*

§. III. Hæc autem bona non aliqua hominum lege, sed Christi voluntate, & exemplo Ecclesia acquisivit. Nam Christianorum *Respublica* contra eorum, qui tunc imperio potiebantur, voluntatem à Christo fuerat constituta, neque civiles leges, quibus tunc orbis terrarum regebatur, coetum hominum non eorum jure sociatum aliquid acquirere, ac retinere permittebant. Quare si hæc societas contra id, quod esset humana lege præscriptum, bona habuit, auctoritate ipsa Christi; consequens est, ut ab Ecclesia divino jure acquirantur, ac retineantur bona; atque hoc jus divinum agnoverint Apostoli, & eorum successores, qui hæc Ecclesiæ bona esse voluerunt, cum eadem esse vetarent leges ethnicorum, quorum tunc

dominatu omnia tenebantur (1).

(1) Consule Mamachium *l. c.*

§. IV. Donec ethnici rerum potiti sunt, Ecclesiæ bona præsertim fuerunt res mobiles, quæ in illis ærumnis facile celari, asportari, ac distribui poterant. Verum & hac tempestate non defuerunt bona immobilia; & sane edicto Constantini, ac Licinii ethnici jussi sunt Christianis ea restituere, quæ hoc temporis intervallo rapuerant (1). Data Christianis pace à Constantino, Ecclesia bonis immobilibus abundare cepit, & multa ei per contractus inter vivos tributa, multa testamento relicta sunt. Ipsi etiam Christiani Imperatores certam pecuniæ vim ex publico ærario Ecclesiæ solvi voluerunt (2); quam liberalitatem à Juliano Apostata sublatam Marcianus restituit (3), & sæpe etiam ethnicorum templa, eorumque reditus Ecclesiis adscripserunt (4).

(1) Confer Eusebium *Histor. l. 10. c. 5. p. 482.*, & *de Vit. Constantin. l. 2. c. 39. p. 555. ed. Cantabrig. cit.* & Lactantium *de Mort. persecut. c. 48. p. 244. opp. t. 1. ed. Paris. 1748.* Hos autem Eusebii, & Lactantii locos solide, ac diligenter expendit Cl. Mamachius *del Diritto libero & c. l. 2. c. 2. §. 8. p. 358. seq.*

(2) Vide Eusebium *Histor. l. 10. c. 6. p. 186.*, & Sozomenum *Histor. l. 5. c. 5. p. 186. indic. ed. Cantabrig.*

(3) *Leg. 12. Cod. de Sacros. Eccles.*

(4) *Leg. 20. Cod. Theodos. de Pagan.*

§. V. Scilicet ut Gentes Christianæ Religionis lucem aspicere cœperunt, consequens erat, ut Ecclesia, quam Ethnici inter vetita collegia recensebant, & ideo nihil ei donari, aut testamento relinqui sinebant (1), civilibus quoque legibus sanctissima, & omni jure instituta societas haberetur. Cur igitur frui non debebat juribus societatum, quæ legibus probatæ erant, quibus aut per contractum inter vivos, aut per tes-

Tom. II.

Qq

tamentum quidquid acquirere licebat? Itaque civiles leges hoc jus Ecclesiæ agnoverunt, & confirmarunt (2); quin etiam actum est de conservandis bonis Ecclesiarum, quorum est vetita alienatio (3); deque acquirendis bonis clerici, aut monachi sine heredibus, ac sine testamento morientis, quæ adscripta sunt Ecclesiæ, aut monasterio, cui vivens addictus fuerat (4).

(1) *Leg. 8. Cod. de Hered. instit.*

(2) *Leg. 1. Cod. de Sacros. Eccles.*

(3) *Leg. 14. Cod. de Sacros. Eccles., Auth. de Non alien. aut permut. cap. 1. & 3. collat. 2.*

(4) *Leg. 1. Cod. Theodos. de Bon. cleric.*

§. VI. Initio omnium Ecclesiæ bonorum cura, & administratio erat penes Episcopum, qui illam Oeconomo, aut Archidiacono commitebat, & hi finito officio gestæ administrationis rationem Episcopo reddere debebant (1). Unus erat eorum bonorum cumulus, unde alebantur Episcopus, & clerici, qui Ecclesiæ erant addicti, pauperes opem accipiebant, detrahebantur impensæ, quas pro Ecclesiæ fabrica, ornatu, suppellectile, ceterisque rebus facere oportebat. Postea visum est bona Ecclesiastica in certas veluti partes dividere, & sua Episcopo, sua clericis, sua item pauperibus, sua denique Ecclesiæ fabricæ pars attributa est (2).

(1) *Can. 21. c. 1. q. 7.*

(2) Hanc in quatuor partes divisionem bonorum Ecclesiæ memorant Simplicius P. *Ep. 3. ad Florent.* apud Labaum *Cencil. t. 5. col. 96. ed. Ven.*, Gelasius P. *Ep. 9. ad Episc. Lucan. c. 27. col. 321. cod. loc.*, & Gregorius M. *Ep. 11. l. 4. col. 691. Ep. 12. l. 5. col. 737. Ep. 7. l. 8. col. 900. Ep. 64. l. 11. col. 1150. & 1151.*, & *Ep. 44. l. 13. col. 1249. opp. t. 2. ed. Paris. cit.* Verum Synodus Bracarenensis I. *Can. 7. col. 351 t. 3. Collect.* Harduini tantum constituit partes tres, quarum unam Episcopo, alteram clericis, tertiam edificiis, & Ecclesiæ luminaribus adscribit. In hac autem partitione Episcopo hospitalitas exercenda relinquatur.

§. VII. Denique certi redditus Parochialibus Ecclesiis adscripti sunt, & clericis, qui pridem ex Ecclesiæ, cui erant addicti, redditibus alebantur, certa concessa sunt Ecclesiæ bona, quorum curam gererent, & ex quibus perciperent necessaria ad vitam honeste traducendam. Hodie igitur sua sunt bona clericis, & sua item Ecclesiis, quæ utraque separatim administrantur. Bona hæc temporalia dicimus, quod eorum redditus impenduntur in temporales usus Ecclesiarum, & clericorum; verum cum semper ecclesiastica sint, eo censenda sunt jure, quo censentur bona Ecclesiarum, quæ sine legitima venia distrahi nequeunt, & quibus nemo, tanquam profanis bonis, uti, & abuti potest suo arbitratu.

TITULUS XIV.

DE PRÆBENDIS, ET BENEFICIIS.

I. Quid beneficium?

II. Beneficiorum inter clericos distributio.

III. Beneficia à præbendis distinguuntur.

IV. & V. Eorum indoles.

VI. Præcipuum clericorum officium.

VII. & VIII. Beneficia residentiaria, & non residentiaria.

IX. Majora, & minora.

X. Sæcularia, & regularia.

XI. Collativa, electiva, patronata.

§. I.

Beneficii nomen apud Latinos scriptores significat prædium fiscale, quod ducibus, ac militibus optime de republica meritis ab Imperatoribus concedebatur, ut ex eo perciperent necessaria ad vitam traducendam, suoque deinceps sumptu stipendia facerent (1). Prædia hæc etiam Ecclesia tribuere cœpit clericis de ea bene meritis, ut iis fruerentur, dum ipsis vita suppeditaret, eaque prædia beneficia, beneficiati autem dicti sunt clerici, qui eadem obtinuerant. Raræ ini-